

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi luonnonsuojelulakia lisäämällä siihen uusi luku, jossa säädettäisiin eräiden luonnon monimuotoisuuden suojelemisen edistämiseksi tehtävien kunnostus- ja hoitotoimenpiteiden tukemisesta valtion talousarviossa osoitetuista määrärahoista. Lakiin myös tehtäisiin lisäyksestä johtuvat muut säännösmuutokset. Esitysehdotus toteuttaa osaltaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaa parantamalla luonnon monimuotoisuuden turvaamisen edellytyksiä ja on myös osa hallitusohjelmaan sisältyvän elinympäristöjen tilan parantamiseen liittyvän Helmi-ohjelman täytäntöönpanoa.

Esityksen tarkoituksena on edistää eräitä luonnon monimuotoisuutta parantavia toimenpiteitä valtion tuella. Harkinnanvaraista tukea voitaisiin edellytysten täytyessä myöntää luonnollisille henkilöille, yhtiöille ja muille yhteisöille sekä julkisyhteisöille pois lukien valtiolle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimisi tukiviranomaisena ja myöntäisi tukea palveluina ja tavaroina. Ehdotuksen mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi järjestää näiden palvelujen ja tavaroiden hankinnan keskitetysti. Laissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä tukeminen olisi mahdollista. Esitykseen sisältyisivät säännökset muun muassa valtion tukea koskevien EU:n säädösten noudattamisesta, rajoituksista tuen myöntämiselle, tuesta, tuen hakemisesta ja maanomistajan suostumuksesta, tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määräytymisen perusteista sekä päätöksestä ja sopimuksesta. Lisäksi säädettäisiin tuen keskeyttämisestä, takaisinperinnästä, kirjanpidosta ja oikeusturvakeinoista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2020 VI lisätalousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet.....	5
3.1 Tavoitteet kansallisen lainsäädännön näkökulmasta.....	5
3.2 Tavoitteet EU:n valtioneuvoston näkökulmasta.....	6
3.3 Tavoitteet luonnon monimuotoisuuden edistämistä koskevan suunnittelun ja hallinnon näkökulmasta	7
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	9
6 Lausuntopalaute.....	9
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	10
8 Lakia alemman asteinen sääntely	17
9 Voimaantulo	17
10 Toimeenpano ja seuranta	17
11 Suhde talousarvioesitykseen.....	17
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisenjärjestys	18
12.1 Yleistä	18
12.2 Perustuslain 80 §:stä johtuvat vaatimukset	18
12.3 Ehdotettuihin säännöksiin liittyvät perusoikeudet	19
LAKIEHDOTUS	22
Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta.....	22
LIITE	27
RINNAKKAISTEKSTI.....	27
Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta.....	27

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Luonnonsuojelulain (1096/1996) päätavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ylläpitäminen. Lisäksi lain tavoitteena on luonnonkauneuden ja maisema-arvojen vaaliminen, luonnonvarojen ja luonnonympäristön kestävä käytön tukeminen, luonnontuntemuksen ja yleisen luonnonharrastuksen lisääminen sekä luonnontutkimuksen edistäminen. Luonnonsuojelulain säännöksillä turvataan Suomen luontoa ennen kaikkea rauhoittamalla luonnonsuojelualueita sekä suojeleamalla luontotyyppijä, lajeja sekä luonnon- ja kulttuurimaisemia. Lain avulla pyritään turvaamaan Suomen lajien ja luontotyyppien elinvoimaisuus, eli saavuttamaan ja ylläpitämään niiden suotuisa suojelun taso.

Luonnonsuojelulailla on pantu täytäntöön luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY (*luontodirektiivi*), luonnonvaraisien lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY, 2009/147/EY (*lintudirektiivi*) muilta osin kuin metsästyslain (615/1993) 5 §:ssä tarkoitettujen eläinlajien osalta, ja ympäristövastuusta ympäristövahinkojen ehkäisemisen ja korjaamisen osalta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/35/EY (*ympäristövastuudirektiivi*), jollei sen täytäntöönpanosta muussa laissa muuta säädetä.

Luonnonsuojelulakia sovelletaan luonnon ja maiseman suojeluun ja hoitoon. Ympäristöministeriölle kuuluu luonnonsuojelulain ylin ohjaus ja valvonta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset vastaavat luonnonsuojelulain 6 §:n mukaisesti luonnonsuojelun edistämisestä ja valvonnasta alueellaan. ELY-keskus vastaa suurimmasta osasta luonnonsuojelulain mukaisista oikeusharkintaa edellyttävien päätösten tekemisestä. Nämä päätökset koskevat muun muassa Natura 2000 -alueita, luonnonsuojeluohjelmia, luonnonsuojelualueita yksityismailla, lajien ja luontotyyppien suojelua, luontovahinkoja sekä näihin liittyviä poikkeamista ja pakkokeinoja koskevia päätöksiä.

Myös luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön edistämisen tehtävät kuuluvat ELY-keskusten toimialaan ELY-keskuksista annetun lain (897/2009) 3 §:n 9 kohdan sekä luonnonsuojelulain 6 §:n nojalla. Näitä tehtäviä ovat etenkin vapaaehtoisuuteen perustuvien luonnonsuojelualueiden perustamiseen tähtäävät tehtävät, kuten metsien monimuotoisuutta turvaavan METSO-ohjelman toteuttaminen. Tehtäviin sisältyvät esimerkiksi korvaus- ja maanhankintaneuvottelut maanomistajien kanssa sekä asiaan liittyvä viestintä, neuvonta ja maanomistajien yhteistoiminnan edistäminen sekä luonnonsuojelualueiden perustamiseen tähtäävä hanketointiminta. Lisäksi ELY-keskukset neuvottelevat luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja kaavojen suojeluvarausten toteuttamisesta maanomistajien kanssa. ELY-keskukset myös edistävät eliölajien ja luontotyyppien suojelua neuvonnalla, jakamalla tietoa, auttamalla vaihtoehtojen selvittämisessä sekä yhteistyöllä maankäytön ja muun ympäristönkäytön toimijoiden kanssa. ELY-keskukset tuottavat tietoaineistoja luontotyyppien ja lajien suojelun seurantaan varten ja osallistuvat luontotyyppien ja lajien suojeluun laatimalla niitä koskevia hoitosuunnitelmia sekä järjestämällä käytännön hoito- ja kunnostustoimia. Lisäksi ELY-keskukset tukevat rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyssä maanomistajia ja maatalousyrittäjiä neuvonnalla ja selvityksillä. ELY-keskukset antavat myös neuvontaa perinnebiotooppien inventoinneista ja hoidosta sekä osallistuvat maatalouden ympäristökorvaushakemuksia koskevaan asiantuntijayhteistyöhön sekä osallistuvat maatalouden ympäristökorvauksia koskevaan valmisteluun, päätöksentekoon ja asiantuntijayhteistyöhön.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Hallitusohjelmaan sisältyy useita toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden suojelun ylläpitämiseksi. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa elinympäristöjen tilan parantamisen toimintaohjelman toteuttaminen sekä luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen. Ympäristöministeriö on loppuvuodesta 2019 käynnistänyt elinympäristöjen tilan parantamiseen tähtäävän Helmi-ohjelman valmistelun sekä luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen.

1.2 Valmistelu

Esitysehdotus on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Työn tukena oli ministeriön sisäinen valmisteluryhmä, ja ehdotusta on lisäksi käsitelty luonnonsuojelulain uudistuksen projektiryhmässä. Esitysehdotuksen valmistelussa on oltu yhteydessä maa- ja metsätalousministeriöön, valtiovarainministeriöön, oikeusministeriöön ja työ- ja elinkeinoministeriöön.

Esitysehdotuksen valmistelussa on tehty tiivistä yhteistyötä samanaikaisesti vesien- ja merenhoidon järjestämisestä annetun lainmuutoksen (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta, HE 60/2020 vp, EV 62/2020 vp, laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 507/2020) valmistelun kanssa. Yhteistyöllä on ollut erityisesti tarkoitus varmistaa ympäristölainsäädäntöön perustuvien tukijärjestelmien sisällöllinen ja menettelyllinen yhdenmukaisuus.

Esitysehdotus on ollut lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi –palvelussa 13.5.-8.6.2020. Hankkeen asiakirjat ovat saatavilla ministeriön internetsivulla tunnuksella [YM023:00/2020](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

Luonnonsuojelun edistämiseksi on mahdollista myöntää eräitä valtionavustuslain (688/2001) mukaisia valtionavustuksia luonnon monimuotoisuutta tukeviin hankkeisiin valtion talousarvioiden määrärahojen puitteissa. Valtionavustusten käyttö luonnonsuojelutarkoituksiin on kuitenkin ollut vähäistä. Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi on perusteltua osoittaa valtionavustusten sijaan muuta tarkoitukseen soveltuvaa kohdennettua tukea sekä määritellä siihen tarkoitettavien määrärahojen käyttötavat.

Tarvetta tukemiseen on erityisesti yksityisillä mailla sijaitsevien heikentyneiden luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen sekä maisema-alueiden hoitotoimissa, jotka perustuvat jo vakiintuneeseen käytäntöön. Näitä hoitotoimenpiteitä on toteutettu ELY-keskuksen ja kohteen omistajan väliseen sopimukseen perustuen. Sopimuksella sopimusosapuolet ovat sitoutuneet elinympäristöjen, luontotyyppien tai esimerkiksi perinnebiotoopin kunnostus- tai hoitohankkeen toteuttamiseen, ja siinä on tilanteen mukaan sovittu muun muassa hankkeen tavoitteet, vastuut sekä muut keskeiset seikat. Nykykäytännön mukaan ELY-keskus on vastannut toimienpiteiden toteuttamisesta itse tai ostopalveluja käyttämällä.

Nykyisellä käytännöllä on saavutettu hyviä tuloksia luonnonsuojelulain mukaista suojaa saavien luontokohteiden suojelun turvaamisessa ja niiden ekologisen tilan parantamisessa. Näillä käytännön hoitotoimenpiteillä on huomattavan tärkeä merkitys luonnon monimuotoisuuden suojelutavoitteiden saavuttamisen kannalta. Hoitoa vaativia kohteita on maan kaikissa osissa.

Toiminnan asianmukainen järjestäminen ja sen edelleen kehittäminen edellyttää lainsäädäntöperustan vahvistamista. Erityistä tarvetta on luoda sääntelyä menettelylle, jossa viranomainen hankkisi tavarantoiminnan tai palvelun (hoito-, kunnostus- tai ennallistamistoimenpiteen ja siihen liittyvät

välineet) ja luovuttaisi sen saajalle, jonka tulisi noudattaa myönnetyn tuen ehtoja. Luonnonsuojelulakiin ei nykyisellään sisälly ennallistamiseen ja hoitoon liittyvien edistämistoimien taloudellisen tukemisen tai kannustinten järjestelmää koskevaa sääntelyä.

ELY-keskusten ohella myös Metsähallituksen Luontopalvelut kunnostaa ja hoitaa talousarviovaroilla eräitä luonnonsuojelulain tarkoittamia suojelukohteita. Metsähallitus ennallistaa, kunnostaa ja hoitaa valtion luonnonsuojelualueita ja yksityisiä luonnonsuojelualueita. Yksityisten luonnonsuojelualueiden osalta kohdekohtainen työnjako ratkaistaan kunkin ELY-keskuksen ja Luontopalveluiden alueorganisaation välillä.

Perinnebiotooppeja hoidetaan EU:n osarahoittaman maatalouden ympäristökorvausjärjestelmän ympäristösopimusten puitteissa, ja niitä on nykyisellä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ohjelmakaudella (2014-2020) voitu kunnostaa ei-tuotannollisia investointeja koskevan korvauksen avulla. Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki (34/2015) mahdollistaa ympäristötukikohteilla ja luonnonhoitohankkeissa metsäisten elinympäristöjen hoitotöiden tukemisen yksityismetsissä.

Ympäristöministeriön tilaamassa luonnonsuojelulain toimivuusarvioinnissa (Luonnonsuojelulainsäädännön arviointi – Lain toimivuus ja kehittämistarpeet SY 27/2010) katsottiin, että lain keinovalikoimaa tulisi täydentää suojelutavoitteiden saavuttamiseksi. Yhtenä toimivuusarvioinnin johtopäätöksenä oli tarve kehittää taloudelliseen ohjaukseen ja kannustimiin perustuvaa luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Tällä hallituksen esityksellä luonnonsuojelulakiin lisättäisiin uusi tukijärjestelmä. Tukijärjestelmällä täydennettäisiin keinoja ja olemassa olevia muita taloudellisia kannustimia luonnon monimuotoisuuden suojelun edistämiseksi.

3 Tavoitteet

3.1 Tavoitteet kansallisen lainsäädännön näkökulmasta

Tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua ja hoitoa sisällyttämällä luonnonsuojelulakiin perustuslain 80 §:n edellyttämät perussäännökset ja asetuksenantovaltuudet luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen luontotyyprien, lajien elinympäristöjen ja luonnon- ja kulttuuri- maisemien hoito- ja kunnostustoimien tukijärjestelmästä. Lakiin tehtäisiin myös uudesta järjestelmästä johtuvat muut säännösmuutokset.

Ehdotettu sääntelyllä luonnonsuojelulakiin muodostettaisiin uusi tukijärjestelmä, jonka puitteissa voitaisiin tehostaa luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon toimeenpanoa luonnonsuojelulain soveltamisalan puitteissa. Tällaisia ehdotettuja uusia tuen muotoja olisivat tavara- ja palveluna osoitettu tuki. Palveluilla tarkoitetaan elinympäristöjen ja luontotyyprien hoito- ja ennallistamistoimia, kuten niittoa, puiden raivausta ja laidunnuksen järjestämistä, ja tavaroilla esimerkiksi tarvittavia aitaamistarvikkeita.

Tavoitteena on, että uusi tukijärjestelmä muodostuisi lakitasoisesta sääntelystä (ehdotettu uusi luonnonsuojelulain 1 a luku) ja tarvittavista tukikohtaisista valtioneuvoston asetuksista, joissa annettaisiin EU:n valtion tukea koskevien säädösten edellyttämät tarkemmat säännökset. Tukijärjestelmää sovellettaisiin Manner-Suomessa.

Esityksen valmistelun aikana on käynnissä luonnonsuojelulain uudistushanke, jonka tavoitteena on valmistella ehdotus luonnonsuojelulain ja –asetuksen muuttamiseksi loppuvuonna 2021. Elinympäristöjen tilan parantamiseen liittyvän Helmi-ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi nyt käsillä oleva ehdotus luonnonsuojelulain muuttamiseksi tulisi kuitenkin antaa mahdollisim-

man pian vuoden 2020 aikana, jotta erityisesti yksityismailla voidaan toteuttaa Helmi-elinympäristöohjelmaan sisältyviä, luontotyyppien ja elinympäristöjen kunnostuksen ja hoidon toimia. Ehdotuksessa luonnonsuojelulakiin esitetään Helmi-ohjelmasta johtuvat välittömät muutostarpeet. Laajempi luonnon monimuotoisuuden edistämis- ja tukitoimien lainsäädännöllinen tarkastelu on tarkoitus luonnonsuojelulain uudistuksen valmistelun yhteydessä.

3.2 Tavoitteet EU:n valtiontukisääntöjen näkökulmasta

EU:n sääntelyn näkökulmasta keskeistä on sen varmistaminen, että ehdotettu tukijärjestelmä on sopusoinnussa valtiontukisääntöjen kanssa. EU-oikeuden mukaan yritystoiminnalle myönnettävät valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä (Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, SEUT 107 artiklan 1 kohta). Yritykselle myönnettävä julkinen tuki voi antaa sille muihin, kilpaileviin yrityksiin verrattuna valikoivaa taloudellista etua, mikä voi vääristää sisämarkkinoiden toimintaa ja kilpailua. Julkiset tuet yritystoiminnalle voivat kuitenkin olla sisämarkkinoille soveltuvia, jos niillä edistetään yleistä taloudellista kehitystä ja SEUT-sopimuksessa määritellyjä tavoitteita.

EU:n valtion tukea koskevia säädöksiä sovelletaan, jos kaikki valtiontuen tunnusmerkit täyttyvät. Tuki on EU-oikeuden mukaan valtiontukea vain silloin, jos tukea myönnetään taloudellista toimintaa harjoittaville yksiköille niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Komissio on antanut yksityiskohtaisia sääntöjä siitä, millaiset valtiontuet ovat sallittuja ja siitä, millaisia menettelytapoja tukia myönnettäessä tulee noudattaa. Nyt ehdotettavan tukijärjestelmän tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon edistäminen tavalla, joka ei keskimäärin edistä tuen saajan taloudellista toimintaa, eikä tuen saaja siten tyypillisesti saa tuesta rahassa mitattavaa hyötyä. On arvioitavissa, että tuki valtaosin kohdistuisi alueille, joilla ei harjoiteta taloudellista toimintaa. Tällöin tuki ei olisi ylipäättään arvioitavissa valtiontukena. Koska kuitenkin on mahdollista, että myönnettävä tuki saattaisi joissain tilanteissa täyttää valtiontuen tunnusmerkit, on järjestelmän syytä kokonaisuudessaan olla sopusoinnussa valtiontukisääntelyn kanssa.

EU:n valtion tukea koskeva sääntely mahdollistaa tuen ja tukiohjelman, jos kansallinen sääntely on sopusoinnussa EU:n valtion tukea koskevien säädösten asettamien vaatimusten kanssa. EU-oikeus ei sisällä luonnon monimuotoisuuden edistämisen tukijärjestelmää koskevaa sisällöllistä sääntelyä. Siten kansallinen lainsäädäntö on keskeisessä asemassa, kun säädetään tällaisesta tuesta ja tuen edellytyksistä. Ehdotetussa tukijärjestelmässä olisi kyse joko EU:n niin sanotun yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tai maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen taikka EU:n vähämerkityksellistä tukea koskevien säännösten soveltamisesta.

Yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella tarkoitetaan komission asetusta N:o 651/2014 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti, EUVL 26.6.2014, L 187/1 ja sen muutos, komission 14.6.2017 antama asetus (2017/1084 asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta satama- ja lentoasemainfrastruktuurille myönnettävän tuen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen ja urheiluinfrastruktuurille ja monikäyttöiselle vapaa-ajan infrastruktuurille myönnettävään tukeen sovellettavien ilmoituskynnysarvojen sekä syrjäisimmillä alueilla sovellettavien alueellisten toimintatukiohjelmien osalta ja asetuksen (EU) N:o 702/2014 muuttamisesta tukikelpoisten kustannusten laskennan osalta) ja maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksella komission asetusta 702/2014, EUVL 1.7.2014, L 193/1, tiettyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen artiklan 14 mukaan maatiloilla maatalouden alkutuotantoon liittyviin, aineelliseen tai aineettomaan omaisuuteen tehtäviin investointeihin tarkoitettu tuki on perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaisesti sisämarkkinoille soveltuvaa ja vapautettu perussopimuksen 108 artiklan 3

kohdan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta, jos se täyttää ko. artiklan 2–14 kohdassa ja I luvussa säädetyt edellytykset. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautuminen tarkoittaa artiklan 3 d) kohdan mukaan tilannetta, jossa investoinnilla pyritään maatalouden ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamiseen, mukaan lukien lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden suojelun taso sekä Natura 2000 -alueen tai jäsenvaltioiden kansallisissa tai alueellisissa maaseudun kehittämisohjelmissa määriteltävien muiden luonnonarvoltaan merkittävien alueiden yleishyödyllisen arvon parantaminen, kunhan investoinnit ovat ei-tuotannollisia.

Vähämerkityksellistä tukea koskevilla asetuksilla tarkoitetaan komission de minimis –asetusta 1407/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen (*vähämerkityksellinen tuki*) tai komission de-minimis –asetusta 1408/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla (*vähämerkityksellinen tuki maatalousalalla*).

3.3 Tavoitteet luonnon monimuotoisuuden edistämistä koskevan suunnittelun ja hallinnon näkökulmasta

Tavoitteena on edistää elinympäristöjen tilaa parantavia ennallistamis-, hoito- ja kunnostustoimenpiteitä yksityismailla valtion talousarviovaroilla. Tavoitteena on lisäksi kehittää ja monipuolistaa luonnonsuojelulakiin perustuvan luonnon monimuotoisuuden turvaamista koskevan sääntelyn sisältöä ja menettelyjä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Keskeisenä ehdotuksena on, että luonnonsuojelulakiin lisättäisiin uusi 1 a luku ja tarkistettaisiin 6 §:n sisältöä. Ehdotetussa 1 a luvussa (luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen) säädettäisiin toimivaltaisesta viranomaisesta, tuesta, tuen myöntämisen perusteista, EU:n valtion tukea koskevien säädösten noudattamisesta, rajoituksista tuen myöntämisessä, tuettavista toimista, tuen hakemisesta ja tuen myöntämisen edellytyksistä. Lisäksi säädettäisiin muun muassa päätöksestä ja sopimuksesta, tuen keskeytyksestä ja takaisinperinnästä, kirjanpidosta sekä oikeussuojakeinoista.

Tukiviranomaisena toimisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Tuki olisi harkinnanvaraista, ja se edellyttäisi toimeen osoitettua määrärahaa. Kenelläkään ei olisi subjektiivista oikeutta tuen saantiin. Tukijärjestelmä perustuisi hakemukseen tai maanomistajan kirjalliseen suostumukseen ja näiden nojalla tehtävään tukipäätökseen ja sopimukseen. Järjestelmässä tuki voisi olla tavaroita ja palveluita. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myös huolehtisi tukena annettavien tavaroiden ja palvelujen hankinnasta julkisiin hankintoihin perustuvan lain-säädännön nojalla sekä tukemisen käytännön toteuttamisen järjestämisestä sekä tuen valvon-nasta ja takaisinperintää koskevista tehtävistä. ELY-keskuksen tehtävä tämän lain mukaisena tukiviranomaisena lisättäisiin luonnonsuojelulain 6 §:n 2 momenttiin.

Ehdotettavan uuden luvun nojalla myönnettävää tukea ei pidettäisi valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esitysehdotuksella lisättäisiin luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen, luontotyyppien sekä luonnon- ja kulttuurimaisemien ennallistamisen, kunnostamisen ja hoidon tukemiseen uusi järjestelmä. Järjestelmä mahdollistaisi uudentyypiset tuen muodot, tavarain tai

palvelun, tuen saajalle. Esitysehdotuksen tarkoituksena on osaltaan tehostaa luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamista kustannustehokkaasti.

Toimintaan osoitetut varat ja henkilötyövuosivoimavarat tulisivat talousarviossa osaksi ympäristöministeriön luonnonsuojelumenoja (nykyisin momentti 35.10.21 Eräät luonnonsuojelun menot). Ehdotetun lain mukaista tukea voitaisiin myöntää hyväksytyin talousarvion enimmäismäärän rajoissa. Tuki olisi harkinnanvaraista, kuten hoidon ja kunnostuksen toimien toteuttaminen nykyisinkin. Määrärahoista päätetään julkisen talouden suunnitelman ja talousarvioiden yhteydessä.

Pääasiallisena hallinnollisena vaikutuksena olisi, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi tukea luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluvien luontotyyppien, lajien elinympäristöjen ja maisemien hoito- ja kunnostustoimenpiteitä hankkimalla tavaroita ja palveluita sekä luovuttamalla ne tuen saajalle. Ehdotetussa järjestelmässä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella tulisi olla tehtävään tarvittavat voimavarat. Selkeä ja perustuslain vaatimukset täyttävä sääntely edistää myös hyvän hallinnon toteutumista. Tuen myöntämisen edellytykset ja menettelyä koskeva sääntely yhdenmukaistaisi nykyisiä käytäntöjä ja lisäisi merkittävästi toiminnan läpinäkyvyyttä.

Esitettävä tuki mahdollistaisi nykyistä laajemmat mahdollisuudet kunnostaa ja hoitaa yksityismailla sijaitsevia luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä luontoarvoja. Tuen saajan kynnyksen tuen hakemiselle on tarkoitus muodostua alhaisemmaksi kuin valtion avustuksessa. Tuen myöntäminen pyritään tekemään hakijalle (tyypillisesti maanomistaja) mahdollisimman yksinkertaiseksi. Tuen oletetaan myös kannustavan maanomistajaa luontoarvojen hoitoon, ja sitä kautta lisäävän luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä.

Tukijärjestelmän tavoitteena on luonnon suojeleminen tavalla, joka ei keskimäärin edistä tuen saajan taloudellista toimintaa, eikä tuen saaja siten lähtökohtaisesti saa tuesta rahassa mitattavaa hyötyä. Koska verojärjestelmässä lähtökohtaisesti rahanarvoisena etuna saadut avustukset ja tuet ovat veronalaista tuloa, on asiaan liittyen herännyt kysymyksiä, voisiko tuesta kuitenkin joissain olosuhteissa syntyä maanomistajalle veronalainen rahanarvoinen etu. Tämän epäselvyyden poistamiseksi ja järjestelmän tavoitteiden toteutumisen varmistamiseksi valtiovarainministeriö selvittää ja valmisteleo verolainsäädäntöön muutoksia, joilla varmistettaisiin, että kunnostuksen ja hoidon toteuttamisesta ei synny veronalaista tuloa tuen saajalle.

Arvonlisäverotuksen näkökulmasta tukemisessa ei ole kyse elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen harjoittamasta liiketoiminnasta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ei ole mahdollisuutta vähentää tavarain tai palvelun hankintaan sisältyvää arvonlisäveroa, joten vero sisältyy piilevänä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tuen saajalle järjestämään tavarain ja palveluun.

Tukijärjestelmässä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tavarain ja palvelun hankintasopimuksen osapuolten väliset vastuut määrittyvät sopimuksen perusteella. Tuen käytännön toteuttamisesta vastaava toimija vastaa toiminnassaan aiheuttamastaan vahingosta vahingonkorvauslain (412/1974) perusteella. Valtion vastuu määräytyy vahingonkorvauslain 3 luvun 2 §:n mukaisissa tilanteissa, jos tukemisesta aiheutuisi vahinkoa.

Esitysehdotuksen mukainen järjestelmä tulisi sopeuttaa kulloinkin voimassa oleviin EU:n valtion tukea koskeviin säädöksiin. Ehdotettujen 1 a luvun säännösten tarkistaminen voi jatkossa olla tarpeen EU:n valtion tukea koskevien säädösten muutosten vuoksi. Ehdotetun lain nojalla annettavat tukikohtaiset asetukset olisivat tästä syystä määräaikaaisia. Myös annettavia asetuksia voidaan joutua tarkistamaan EU:n valtion tukisäännösten muutosten perusteella.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Muuna toteuttamisvaihtoehtona on selvitetty valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen laatimista. Asetus olisi sisältänyt tarkemmat säännökset valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä. Valtionavustuslain mukaan avustuksen on kuitenkin oltava rahaa tai rahoitusomaisuutta. Valtionavustuslain soveltaminen tarkoittaisi siten, että myönteisen avustuspäätöksen saaneelle hakijalle maksettaisiin päätöksen mukainen avustus rahana. Avustuksen saaja hankkisi itse toimeen tarvittavat tavarat ja palvelut tai tekisi tarvittavat toimenpiteet. Myös avustukseen liittyvät muut mahdolliset toimet kuuluvat avustuksen saajan hoidettaviksi.

Valtionavustusmuotoisen avustuksen käyttö perustuu kunkin avustuksen saajan omaan toimintaan. Saaja hankkii tarvittavan tavaran tai palvelun tai toimii itse avustuspäätöksen edellyttämällä tavalla. Valtionavustukseen perustuen valtion viranomainen ei voi hankkia palvelua tai tavaroita luovuttaakseen sen avustuksen saajalle. Ottaen huomioon luonnon monimuotoisuuden edistämistoimien tukemisen tavoitteet ja tukemisen toteuttamisen järjestämisen tehokkaasti ja taloudellisesti, ei valtionavustuslain mukaisen avustuksen käyttö ole aina tarkoituksenmukainen keino.

6 Lausuntopalaute

Lausuntoja pyydettiin 39 taholta Lausuntopalvelu.fi –palvelun kautta ajalla 13.5.-8.6.2020. Lausuntoja saatiin 28 kappaletta. Lausunnon antoivat oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, Riistakeskus, Museovirasto, Verohallinto, Luonnonvarakeskus, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, BirdLife Suomi ry, WWF, Natur och Miljö, Suomen Kuntaliitto ry, Pihvikarjaliitto, Metsäteollisuus ry, Perinnemaisemayhdistys ry., Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Saamelaiskäräjät, Suomen ympäristöoikeustieteen Seura ry sekä eräät yksityishenkilöt. Lausunnon saivat antaa myös muut kuin jakelussa mainitut. Lausunnot ovat saatavilla Lausuntopalvelu.fi –palvelussa. Lausuntotiivistelmä on julkaistu hankkeen asiakirjoissa. Lausuntoja saatiin sekä lakiluonnoksesta että samassa yhteydessä lausunnolla olleesta perinnetuotteiden kunnostukseen ja hoitoon sovellettavasta asetusluonnoksesta.

Yleisesti lausunnonantajat kannattavat luonnon monimuotoisuuden edistämisen tukijärjestelmää ja pitävät sitä perusteltuna uutena instrumenttina luonnonsuojelulaissa, ja että järjestelmä olisi tarpeen saada kiireellisesti voimaan. Lausunnoissa tuotiin esille eräitä muutostarpeita muun muassa EU:n valtion tukea koskevaan sääntelyyn liittyvistä asioista ja menettelyllisistä seikoista. Samoin tarkistustarpeita on ehdotettujen pykälien sisällöissä, oikean säädösten välillä ja valtuussäännöksissä liittyen perustuslain vaatimuksiin. Lausuntopalautteen johdosta pykäliin on tehty eräitä korjauksia. Lakiin on lisätty kirjanpitoa koskeva säännös. Asetuksenantovaltuuksia ja niiden perusteluja on tarkennettu ja jotain valtuuksia on poistettu. Tukijärjestelmää koskevaa yleiskuvausta on lisätty ja täydennetty muun muassa vahingonkorvausvastuun osalta sekä tarkennettu ELY-keskuksen tehtäviä sekä tukijärjestelmän soveltamisalaa osana luonnonsuojelulakia. Pykälien perusteluja on selvennetty ja täydennetty muun muassa valtiontukisääntelyn ja tuen verokohtelun osalta.

7 Säännöskohtaiset perustelut

6 §. Luonnonsuojelun hallinto. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä 1 a lukuun perustuvassa luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukemista koskevassa järjestelmässä.

Pykälän uuden 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimisi 1 a luvun mukaisena tukiviranomaisena toimialueellaan. Se hoitaisi tässä luvussa säädetyt tehtävät, joita sisältyy ehdotettuihin 6 b, 6 f, 6 i ja 6 j §:iin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kuuluisivat tukemiseen liittyvät toimeenpanon, ohjauksen, valvonnan ja edistämisen tehtävät. Nämä tehtävät olisivat tukiviranomaisen keskeiset tukemisen käytännön järjestämistehtävät. Tukeminen voisi olla yksittäinen tai moniosainen toimenpide.

1 a luku. Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen. Lakiin lisättäisiin uusi 1 a luku, 6 a–6 m. Uutta lukua sovellettaisiin luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukemiseen. Luvussa säädettäisiin uudesta tukijärjestelmästä, jolla osaltaan pyritään varmistamaan luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamista. Ehdotetun luvun nojalla myönnettävää tukea ei pidettäisi valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuna valtionavustuksena.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tuen toimittajana olevan yrityksen sopimussuhde perustuisi tuesta tehtyyn hankintasopimukseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja tuen saajan välinen suhde puolestaan perustuisi tuesta tehtyyn tukipäätökseen, johon voi sisältyä tukiehtoja, sekä eräissä tilanteissa sopimukseen.

6 a §. Tuki. Pykälässä säädettäisiin luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen luontotyyppien, lajien elinympäristöjen sekä luonnon- ja kulttuurimaisemien hoidon ja ennallistamisen toimenpiteiden tuesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan luonnon monimuotoisuuden suojelua edistävien toimenpiteiden tukeminen olisi harkinnanvaraista, ja tukea voitaisiin myöntää valtion talousarviossa vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Kenelläkään ei olisi subjektiivista oikeutta saada tukea. Tuki voisi olla tavaroita ja palveluja. Tuki voisi siten sisältää sekä tavaroita että palveluja tai toista niistä riippuen siitä, millaisesta hoito- tai kunnostustarpeesta olisi kyse. Tyypillisesti kyseessä olisi palvelun muodossa toteutettava tuki. Tässä tarkoitettuina hoito- ja kunnostustoimina tulisivat kyseeseen esimerkiksi niitto, puiden poisto, raivaus, kulotus tai laidunnus ja siihen mahdollisesti tarvittava laiduneläinten vuokraaminen. Tavaroilla viitattaisiin esimerkiksi laidunnuksen järjestämisen edellyttämiin aitaamistarvikkeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi myöntää luvussa tarkoitettua tukea hakemuksesta tai maanomistajan suostumukseen perustuen. Tilanteessa, jossa tuki edistäisi tuen saajan taloudellista toimintaa, se voitaisiin myöntää ainoastaan hakemuksen perusteella. Tällä menettelyllä varmistettaisiin osaltaan valtiontukea koskevien Euroopan Unionin sääntöjen edellytysten toteutuminen. Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen lajien, luontotyyppien ja maisemien hoidon ja kunnostuksen tukijärjestelmän tavoitteena on kuitenkin luonnon monimuotoisuuden edistäminen tavalla, joka ei keskimäärin edistä tuen saajan taloudellista toimintaa, eikä tuen saaja siten tyypillisesti saa tuesta rahassa mitattavaa hyötyä. On arvioitavissa, että tuki valtaosin kohdistuisi sellaisille alueille ja kohteisiin, joilla ei harjoiteta taloudellista toimintaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus arvioi kussakin tilanteessa, edistävätkö suunnitellut hoito- ja kunnostustoimenpiteet tuen saajan taloudellista toimintaa. Käytännössä

tuen myöntämistä edeltäisi usein elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja maanomistajan välinen yhteydenpito ja neuvottelu tarvittavista toimenpiteistä ennen varsinaisen hakemuksen tekemistä tai suostumuksen antamista. Maanomistajan oikeusturvan varmistamiseksi tuen myöntämiseksi annettavan suostumuksen tulisi aina olla kirjallinen.

Pykälän 3 momentti sisältäisi valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuesta. Tarkoitus on, että tukikohtaiset säännökset tuen sisällöstä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella, jolloin tukemisessa sovellettaisiin ehdotetun lain ja tukikohtaisen asetuksen sääntelyä. Asetuksenantovaltuudet ovat välttämättömiä erityisesti tukikohtaisesti määräytyvien valtion tuen myöntämisen edellytysten johdosta. Asetuksenantovaltuuksien osalta on otettu huomioon perustuslain 80 §:n 1 momentti, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Asetuksenantaja voidaan kuitenkin lailla valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien vähäisistä yksityiskohdista. Asetuksenantovaltuuden antajan toimivaltaa rajoittaa nyt käsillä olevan tukijärjestelmän osalta erityisesti EU-oikeuteen perustuva valtioneuvoston liittyvä sääntely. Asetuksella annettavan tukikohtainen sääntely on luonteeltaan lakia tarkentavaa sääntelyä.

6 b §. Tuen järjestäminen. Pykälässä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä tuen järjestämisessä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valmistelisi tuen hankinnan ja tekisi tuesta hankintapäätöksen ja hankintasopimuksen. Tehtäviin kuuluisivat myös hankinnan käytännön toteutuksen ja tuen luovutuksen käytännön toteutuksen järjestäminen tukipäätökseen perustuen sekä muut tukemisen toimeenpanon edellyttämät järjestämistehtävät. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävistä säädettäisiin ehdotetun 1 a luvun useissa pykälissä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluisi myös tukemisen suunnittelu. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta yksittäisen tuen toteuttamisen suunnittelua, joka kuuluisi lähtökohtaisesti tuen hakijalle.

Momentti sisältäisi myös informatiivisen viittauksen siitä, että tavaroiden ja palvelujen hankintaan sovelletaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia (1397/2016). Jos hankinta jäisi hankintalain kansallisen kynnysarvon alapuolelle, hankintaan sovellettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen sisäisiä määräyksiä ja ohjeita pienhankinnoista. Käytännössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voivat hyödyntää hankinnoissa Hansel Oy:n puitejärjestelyjä. Myös valtiovarainministeriön Valtion hankintakäsikirja (2017) sisältää suosituksia pienhankintoihin liittyen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi hankkia palvelun myös tuen hakijalta tai maanomistajalta itseltään. Tällöin kyse ei olisi tukijärjestelmän mukaisesta tuesta vaan tässä pykälässä tarkoitettusta hankinnasta ja siihen liittyvästä hankintasopimuksesta.

6 c §. Euroopan unionin lainsäädännön soveltaminen. Pykälässä säädettäisiin järjestelmän suhteesta Euroopan unionin lainsäädäntöön.

Pykälän 1 momentti sisältäisi yleisen säännöksen Euroopan unionin valtioneuvoston päätösten soveltamisesta. Siltä osin kuin tuki kohdistuu yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, sovellettaisiin lisäksi Euroopan unionin valtioneuvoston päätöksiä. Tuesta riippuen kyse olisi joko yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tai maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen taikka jonkin de minimis -asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta tuesta kuten tavoitteita koskevassa jaksossa 3.2. on selostettu.

EU:n valtion tukea koskeva sääntely mahdollistaa tuen ja tukiohjelman, jos kansallinen sääntely on sopusoinnussa EU:n valtiontukea koskevien säädösten asettamien vaatimusten kanssa. EU-oikeus ei sisällä luonnon monimuotoisuuden toimenpiteiden edistämisen tukijärjestelmää koskevaa sisällöllistä sääntelyä. Siten kansallinen lainsäädäntö on keskeisessä asemassa, kun säädetään tällaisesta tuesta ja tuen edellytyksistä.

Valtiontukien yleinen ryhmäpoikkeusasetus mahdollistaa jäsenvaltioille valtiontukiohjelmien käyttöönoton ja tukien myöntämisen ilman komission ennakkohyväksyntää. Jälkikäteinen yhteenvetoilmoitus on kuitenkin tarpeen ja komissio voi valvoa näitä tukiohjelmiä ja tukia.

Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisen tukiohjelman ja tukien on täytettävä asetuksen I luvun yleiset vaatimukset ja valvontaa koskevassa II luvussa tarkoitettut vaatimukset. Komissio on myös antanut suuntaviivat tukeen ja tukiohjelmiin ympäristönsuojelulle ja energia-alalle (2014/C 200/01, EUVL 28.6.2014, C 200/19). Komissio soveltaa suuntaviivoja tukien ja tukiohjelmien arvioinnissa, jotka edellyttävät ennakolta valtiontuki-ilmoitusta komissiolle ja komission ennakkohyväksyntää.

Maatalouteen suunnattavan tuen osalta sovellettavaksi tulee lähtökohtaisesti maatalouden ryhmäpoikkeusasetus. Tukiohjelman on täytettävä asetuksen I luvun yleiset vaatimukset ja valvontaa koskevan II luvun vaatimukset sekä tukikohtaiset vaatimukset. Maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle vähintään 10 työpäivää ennen ilmoitusvelvollisuudesta vapautetun tukijärjestelmän voimaantuloa tai tämän asetuksen nojalla poikkeuksen saaneen tapauskohtaisen tuen myöntämistä yhteenveto tällaista tukea koskevista tiedoista.

Lisäksi on huomattava, että EU:n valtion tukisäädösten noudattaminen voi perustua myös vähämerkityksisen tuen myöntämiseen eli ns. de minimis -tukea koskevan säännön soveltamiseen (komission asetus 1407/2013, 1408/2013 tai 717/2014). Metsätalouden ympäristötoimenpiteiden osalta sovellettavaksi saattaisi joissain tilanteissa tulla yleinen de minimis-asetus tai maaja metsätalousalan valtiontuen suuntaviivat.

Pykälän 2 momentti sisältäisi valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Euroopan unionin valtion tukea koskevien säädösten mukaisen tuen myöntämisestä, rajoituksista, käytöstä ja velvollisuuksista. Käytännössä tämä tarkoittaa, että asetuksella annettaisiin tukikohtaiset säännökset EU:n valtion tukea koskevien säädösten vaatimuksista liittyen kuhunkin tuen muotoon. Säännökset koskisivat esimerkiksi kulloinkin sovellettavaan ryhmäpoikkeusasetukseen perustuvia tuen myöntämisen edellytyksiä, tuki-intensiteettiä ja tuen laskentaperusteita. Tuen myöntämisen edellytyksistä tukikohtaisesti on aina tarpeen säätää valtioneuvoston asetuksella. Asetuksenantovaltuus on välttämätön, koska tukikohtaiset säännökset voivat vaihdella kulloinkin sovellettavista EU:n valtion tukea koskevien säädösten vaatimuksista riippuen.

6 d §. *Tuen hakija ja suostumuksen antaja.* Pykälään sisältyisivät säännökset siitä, kenelle tukea voitaisiin myöntää.

Pykälän 1 momentin mukaan tukea voisivat hakea tai sen myöntämiseen voisivat antaa suostumuksensa luonnolliset henkilöt, yritykset tai muut yhteisöt taikka julkisyhteisöt lukuun ottamatta valtiota. Tukea voisi hakea tai siihen antaa suostumus myös yhdessä, jolloin puhevallan osoittamiseksi olisi hakemusasiakirjoihin liitettävä osoitus valtuutuksesta esimerkiksi valtakirjan muodossa. Varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 2 luvussa säädetään valtuutuksesta.

On huomattava, että Euroopan unionin valtion tukisääntelystä johtuu eräitä tukikelpoisuuden rajoituksia. Näistä valtiontukisäädösten sisällöstä johtuvia tukikelpoisuuden rajoituksia on noudatettava ja niistä annettaisiin tarkemmat säännökset ehdotetun 6 c §:n nojalla.

6 e §. Tuen hakeminen. Pykälään sisältyisivät tuen hakemista koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tukea olisi haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta. Tukea tulisi hakea tai siihen tulisi antaa suostumus kirjallisesti ennen tuettavan toimen aloittamista. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että tukea ei voisi hakea tai antaa siihen suostumusta, jos tuettava toimenpide olisi jo aloitettu. Vaatimus liittyy EU:n valtiontukisääntelyn vaatimuksiin, jonka perusteella tuella on oltava kannustava vaikutus joko yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 6 artiklan tai maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 6 artiklan mukaisesti. Näin ei katsottaisi olevan, jos toimenpide olisi aloitettu ennen tuen hakemista. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin siitä, että tukea ei voisi myöntää ennen kuin samaan toimeen myönnetyn muun tuen vaikutusaika on päättynyt. Aikaisemmin myönnetyllä tuella voi olla vaikutusaika, jonka kuluessa samaan toimeen ei siten voisi myöntää tukea.

Tuki voitaisiin myöntää myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen omasta aloitteesta maanomistajan kirjalliseen suostumukseen perustuen.

Ehdotetun 6 e §:n 1 momentin mukaan tukihakemuksen olisi sisällettävä eräitä perustietoja. Ne koskisivat hakijaa, hanketta tai toimintaa (toteuttamissuunnitelma), arviota tukikelpoisista kustannuksista, kustannusten laskentaperusteita, julkista rahoitusta sekä muita hankkeeseen tai toimintaan liittyviä keskeisiä seikkoja. Keskeisiä seikkoja hakemuksessa olisivat muun muassa selostus siitä, mitkä olisivat tuettavan toimenpiteen hyödyt luonnonsuojelulaissa tarkoitetuille lajeille, luontotyypeille taikka luonnon- tai kulttuurimaisemille.

Tukihakemuksessa tulisi olla selvitys hankkeeseen tai toimenpiteeseen saadusta muusta julkisesta rahoituksesta. Tällä pyritään selvittämään ja 6 g §:ssä todetulla tavalla varmistamaan se, ettei muuta päällekkäistä julkista rahoitusta myönnetä samaan toimenpiteeseen. Muulla julkisella rahoituksella tarkoitettaisiin samaan toimeen osoitettuja muita julkisista varoista myönnettyjä avustuksia tai tukia. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain nojalla ympäristötukikohteilla ja luonnonhoitohankkeissa tapahtunut metsäisten elinympäristöjen hoitotöiden tukeminen yksityismetsissä (kestävän metsätalouden rahoituksesta annettu laki on kumottu 1.2.2015 ja määräaikainen laki on voimassa 31.12.2020 asti). Lisäksi maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvän ympäristökorvausjärjestelmän perusteella on mahdollista tukea muun muassa perinnebiotooppien hoitoa. Maaseudun kehittämisohjelma sisältää myös ei-tuotannollisen investointituen perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja aitaamiseen.

Hallintolain (434/2003) säännöksiä sovellettaisiin asian selvittämiseen muilta osin, kuin tässä ehdotetussa laissa toisin säädettäisiin. Tarvittaessa tukiviranomainen voisi pyytää tuen hakijalta lisäselvityksiä hallintolain 31 §:ään perustuen. Hallintolain 31 §:n 2 momentin mukaan asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Lisäksi asianosaisen on muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen. Hakijan olisi siten annettava hakemuksen yhteydessä oikeat ja riittävät tiedot tuen käyttötarkoituksesta, suunnitellusta toteutustavasta, toimenpiteen hyödyistä luontotyyppien, lajien elinympäristöjen sekä luonnon- ja kulttuurimaisemien ennallistamiselle, kunnostamiselle ja hoidolle sekä niistä muista seikoista, joita viranomainen tarvitsee hakemuksen ratkaisemiseksi. Hakemus ja hakijalta mahdollisesti hallintolain nojalla pyydetty selvitys muodostavat perustan sille, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella olisi tarvittavat tiedot tukihakemuksen käsittelyyn ja päätösharkintaan. Tuen hakija vastaisi tietojen oikeellisuudesta.

Tuen hakemisessa sovellettaisiin myös sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003, jäljempänä sähköinen asiointilaki). Sähköisen asiointilain 1 §:n mukaan lain soveltamisalaan kuuluvat muun muassa hallintoasiat. Sähköisen asiointilain 9 §:ssä säädetään kirjallisen muodon täyttymisestä, jonka mukaan vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja. Viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Jos viranomaiselle toimitetussa sähköisessä asiakirjassa on selvitys asiamiehen toimivallasta, asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa. Viranomaisella voi kuitenkin määrätä valtakirjan toimitettavaksi, jos viranomaisella on aihetta epäillä asiamiehen toimivaltaa tai sen laajuutta.

Pykälän 2 momentti sisältäisi valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tukihakemuksen sisällöstä. Asetuksella olisi tarpeen antaa yksityiskohtaisempaa sääntelyä hakemuksen sisällön edellytyksistä tukikohteesta riippuen. Esimerkiksi perinnebiotooppien kunnostusta ja hoitoa koskevan hakemuksen tarkemmat edellytykset ovat erilaisia kuin lajien elinympäristöjen tai maiseman hoitoa koskevat edellytykset. Asetuksissa määriteltäviä tukikohtaisia hakemuksen sisältöedellytyksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä 6 e §:ssä säädettäisiin.

6 f §. *Hakuaika ja tiedottaminen.* Pykälään sisältyisivät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävät tukemiseen liittyen.

Ehdotetun pykälän perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi joissain tilanteissa asettaa tuen hakemiselle hakuajan. Haku voisi olla avoinna myös koko ajan tai sen mukaan, mitä tukeminen edellyttäisi.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi avoimesti tiedotettava tuen hakumahdollisuudesta, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen myöntämisen edellytyksistä ja ehdoista. Tukijärjestelmään liittyvät tiedottaminen voidaan hoitaa yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivulla eli käytännössä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen verkkosivulla. Tarvittaessa voidaan käyttää muitakin tiedottamisen kanavia tarpeen mukaan.

6 g §. *Tuen myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä ja rajoituksista. Tuki olisi harkinnanvaraista kuten edellä 6 a §:ssä ehdotetaan säädettävän. Tuen myöntäminen perustuisi kokonaisharkintaan.

Pykälän 1 momentin mukaan keskeistä edellytysharkinnassa olisi, että tuettava toimi kokonaisuutena arvioiden edistäisi luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamista. Tuen myöntämisen harkinta perustuisi keskeisesti luonnonsuojelulain nojalla tehtäviin lajisuojelua, luontotyyppien suojelua tai maisemansuojelua koskeviin päätöksiin ja lisäksi Helmi-ohjelmassa asetettaviin tavoitteisiin. Elinympäristöjen parantamiseksi käynnistetyn Helmi-ohjelman puitteissa laaditaan vuoteen 2030 asti ulottuvat tavoitteet elinympäristöjen kunnostukseen ja hoitoon. Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi lisäksi, ettei samaan toimenpiteeseen ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.

Lisäksi ehdotettuun 6 c §:ään perustuen EU:n tukikohtaiset vaatimukset olisi myös täytettävä. Nämä vaatimukset perustuvat kulloinkin sovellettavaksi tulevaan ryhmäpoikkeusasetukseen (*yleinen ryhmäpoikkeusasetus tai maatalouden ryhmäpoikkeusasetus*) ja niiden osalta säännökset sisältyisivät asetuksen tasolle tässä tukijärjestelmässä.

Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi myös ehdotetun 6 a §:n mukaan, että tarvittava rahoitus sisältyisi valtion talousarvioon ja ympäristöministeriö on osoittanut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle tarvittavan rahoituksen. Käytännössä tukeminen voidaan kohdistaa eri elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueille sen mukaan, kuin ympäristöministeriö osoittaa tukemiseen määrärahoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sitä, että tuki voisi kattaa kustannukset osaksi tai kokonaan. Tuen laskentaperusteena olisi tuen edellyttämän tavaran ja palvelun arvonlisäverollinen myyntihinta ELY-keskukselle. Tuki-intensiteetti riippuisi sovellettavasta ryhmäpoikkeusasetuksen sääntelystä.

Pykälän 3 momentti sisältäisi valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä, tuen määrästä ja kattavuudesta sekä laskentaperusteista. Valtuus olisi tarpeen, jotta tukikohtaiset seikat voitaisiin sisällyttää asetukseen. Esimerkiksi perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon tukemisen edellytykset voivat olla erilaisia kuin lajien elinympäristöjen tai maiseman hoitoa koskevat edellytykset. Asetuksissa määriteltäviä tukikohtaisia edellytyksiä sovellettaisiin sen lisäksi, mitä luonnonsuojelulain 6 g §:ssä säädettäisiin. Lisäksi on huomattava, että EU:n valtion tukea koskevista säädöksistä voi johtua tuki-intensiteettiin liittyvää sääntelyä, jota koskeva valtuus sisältyy ehdotettuun 6 c §:ään.

6 h §. Tukihakemuksen tai suostumuksen peruuttaminen. Pykälä sisältäisi tuen hakijan oikeuden tukihakemuksen tai annetun suostumuksen peruuttamiseen.

Pykälän 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan tuen hakija voisi peruuttaa hakemuksen tai maanomistaja suostumuksen kokonaan tai osittain tukipäätöksen tiedoksisaamiseen saakka. Asian tiedoksiantamista ja tiedoksisaamista koskevat säännökset sisältyvät hallintolain 9 lukuun. Esimerkiksi hallintolain 59 §:ssä tarkoitettu tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Pykälän 2 momentin toisen virkkeen perusteella hakijan olisi viivytyksettä ilmoitettava tukihakemuksen peruuttamisesta kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Hakija voisi ehdotetun 2 momentin perusteella peruuttaa tukihakemuksen tai maanomistaja suostumuksensa 1 momentissa tarkoitettua myöhemmin. Tällaisesta tilanteesta olisi kyse silloin, jos käsillä on ylivoimainen este tai muu poikkeuksellinen tukemista estävä olosuhde. Ylivoimainen este voisi ilmentyä eri tavoin, mutta esteen olisi oltava niin merkittävä, että hakija ei ole voinut toimia 1 momentissa tarkoitettussa ajassa. Ylivoimaisella esteellä tarkoitettaisiin osapuolista riippumatonta, odottamatonta poikkeuksellista tapahtumaa, joka estää tuen vastaanottamisen. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi poikkeuksellinen luonnononnettomuus tai yhteiskunnan häiriötila. Tukemisen estävä poikkeuksellinen olosuhde määrittyisi kyseisestä tuesta riippuen. Käytännössä hakijan tulisi tuoda esiin perusteet ylivoimaisen esteen tai poikkeuksellisen olosuhteen olemassaololle ja esittää siitä selvitystä peruuttamista koskevassa ilmoituksessaan. Jos tuensaaja ei itse olisi kykenevä tekemään peruutusta esimerkiksi puuttuvan oikeustoimikelpoisuuden vuoksi, on puhevalta hänen oikeudenomistajillaan siten, kun siitä muualla laissa säädetään.

6 i §. Päätös ja sopimus. Tuki perustuisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen, jonka lisäksi pykälässä säädettäisiin sopimuksesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi tuesta kirjallisen päätöksen. Päätös tehtäisiin myös tuen peruuttamista koskevaan ilmoitukseen.

HE 116/2020 vp

Päätös voi olla joko myönteinen tai kielteinen. Päätökseen sovellettaisiin lisäksi hallintolain säännöksiä esimerkiksi päätöksen muodosta (43 §), sisällöstä (44 §) ja perustelemisesta (45 §). Myös sähköistä asiointilakia voidaan soveltaa, jos viranomaisen järjestelmät sen mahdollistavat muun muassa päätösasiakirjan sähköisessä allekirjoittamisessa ja sähköisessä tiedoksi antamisessa (4 luku).

Myönteisen tukipäätöksen olisi sisällettävä tuen enimmäismäärä, tuen rahallinen arvonlisäverollinen arvo, tuen ehdot sekä tukemisen, tuen keskeyttämisen ja takaisinperinnän sekä tuen käytön valvonnan perusteet.

Pykälän 2 momenttiin perustuen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi tehdä tuensaajan kanssa tarvittaessa myös sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimus sisältäisi muun muassa sopijapuolten tehtävät ja vastuut tukemisessa sekä tarpeen mukaan muita yksityiskohtia. Mikäli tuki myönnetään maanomistajan kirjallisen suostumuksen perusteella, sopimus olisi aina tarpeen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei saisi näissä tilanteissa antaa myönteistä päätöstä ennen kuin toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen ja toteuttamisen yksityiskohdista on tehty sopimus maanomistajan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä. Menettely on siten tältä osin yhdenmukainen luonnonsuojelulain 24 §:ssä tarkoitetun yksityisen luonnonsuojelualueen perustamisedellytyksen kanssa.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksen ja sopimuksen sisällöstä. Tukikohtainen tarkentava sääntely perustuisi siten asetukseen.

6 j §. *Tuen keskeyttäminen ja tuen takaisinperintä.* Pykälä sisältäisi säännökset tuen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä. Tehtävien osoittaminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuk-selle olisi perusteltua tukemisen käytännön järjestämisen sekä voimavarojen kohdentamisen näkökulmasta.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä perusteista, jolloin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi keskeytettävä tukeminen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi keskeyttämisestä päätöksen, jossa määrättäisiin jo luovutetun tuen tai sen euromäärän tai sen osan perittäväksi takaisin. Edellytykset jakautuvat 2 osaan.

Kohdan 1) mukainen perusteena olisi tilanne, jolloin on ilmeistä, että tuen saaja on jättänyt ilmoittamatta tai antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen saantiin, määrään tai ehtoihin tai tuen saaja käyttää tukea olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin tukipäätöksessä on myönnetty tai tuen saaja muutoin olennaisesti rikkoo tuen ehtoja. Kohdan 2) mukaisena perusteena olisi, että asianomaista tukea koskeva Euroopan unionin lainsäädäntö tätä edellyttää.

Ehdotetun 2 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi päättää olla perimättä tukea tai sen osaa takaisin, jos tuen saaja on oikaissut edellä 1 momentin 1 kohdan alakohtissa tarkoitetun menettelynsä ja tuen tavoitteiden saavuttaminen ei ole vaarantunut. Tällöin tuen takaisinperintä riippuisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen harkinnasta.

6 k §. *Korko ja viivästyskorko.* Pykälässä säädettäisiin korosta ja viivästyskorosta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi sisällytettävä takaisin perittäväälle määrälle tuen maksupäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättyinä

HE 116/2020 vp

kolmella prosenttiyksiköllä. Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään tukiviranomaisen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

6 l §. *Kirjanpito.* Pykälässä säädettäisiin tuen saajan velvollisuudesta.

Tuen saajan olisi pidettävä tämän lain mukaista tukea koskevasta toimenpiteestä tai hankkeesta kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että tuen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista. Tuen saajan olisi myös säilytettävä kaikki tuettavan hankkeen toteuttamiseen liittyvät tositteet kirjanpitolain mukaisesti.

6 m §. *Oikaisuvaatimus ja muutoksenhaku tukea koskevista päätöksistä.*

Ehdotetun 1 momentin perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän luvun mukaiseen päätökseen saisi vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Pykälän 2 momentin perusteella oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa (808/2019) säädetään.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Lakiin ehdotetut säännökset muodostaisivat tukijärjestelmän perustan. Ne mahdollistavat harkinnanvaraisena tukena annettavan tavaran tai palvelun luovuttamisen tuen saajalle, kun tukikohtaiset säännökset sisällytetään kyseistä tuen muotoa koskevaan valtioneuvoston asetukseen. Käytännössä tukimuotokohtainen asetus olisi aina tarpeen. Asetuksenantovaltuudet sisältyvät lainkohtiin 6 a, 6 c, 6 e, 6 g ja 6 i §:ssä. Asetuksenantovaltuudet ovat välttämättömät, koska tukikohtaiset yksityiskohtat voivat vaihdella kulloinkin sovellettavista EU:n valtion tukea koskevien säädösten vaatimuksista riippuen.

Esitysehdotukseen sisältyvien valtuussäännösten ja valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 7 c §:n nojalla on tarkoitus syksyllä 2020 antaa tukea koskeva ensimmäinen määräaikainen valtioneuvoston asetus. Asetusta sovellettaisiin perinnebiotooppien kunnostuksen ja hoidon tukeen. Perinnebiotooppien kunnostus on osa pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan kuuluvaa luonnon monimuotoisuuden suojelua edistävää Helmi-ohjelmaa, kuten edellä on selostettu. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ja perustelumuiistiksi on ollut hallituksen esitysluonnoksen kanssa yhtä aikaa lausunnolla.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.11.2020.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ympäristöministeriö seuraa tämän tukijärjestelmän ja ehdotetun sääntelyn toimivuutta. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset seuraavat luonnon monimuotoisuuden suojelun koskevien suunnitelmien ja toimenpiteiden toteutumista.

11 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 kuudenneksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Muutos huomioidaan myös TAE 2021 momentin päätösosassa.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

12.1 Yleistä

Ehdotettuihin säännöksiin sisältyy asetuksenantovaltuuksia, joten esitystä on käsiteltävä perustuslain 80 §:n valossa.

Ehdotettuihin säännöksiin liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat yhdenvertaisuus (PL 6 §), vastuu ympäristöstä (PL 20 §:n 1 momentti) sekä oikeusturva (PL 21 §).

12.2 Perustuslain 80 §:stä johtuvat vaatimukset

Esitysehdoituksella perustettaisiin uusi tukijärjestelmä. Pykälät muodostaisivat järjestelmän perussäännökset ja tukikohtaiset lakia tarkentavat säännökset sisältyisivät valtioneuvoston asetukseen. Esitysehdoituksessa tarkoitettu tuki on harkinnanvaraista ja sitä voidaan myöntää vain valtion talousarvioon otettavan määrärahan puitteissa. Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta saada tukea. Tällaisissa tilanteissa perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 46/2006 vp, s. 2-3) liittyen metsätalouteen myönnettäviin tukiin, että valtion talousarviosta annetun lain 7 c §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä määrärahan talousarvion mukaisesta käyttämisestä. Asiaan vaikutti myös se, että tuet kytkeytyivät EU:n taloustukilainsäädäntöön ja edellyttivät komission hyväksyntää.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Asetuksenantaja voidaan kuitenkin lailla valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien vähäisistä yksityiskohdista (HE 1/1998 vp, s. 131). Valtuutuksen säätämiseen laissa on perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (PeVL 25/2005 vp, s. 4 ja PeVL 1/2004 vp, s. 2). Asetuksenantovaltuuden sisällön tulee ilmetä selvästi laista ja se tulee myös rajata riittävän selkeästi.

Esitysehdoituksen sisältyy valtioneuvostolle osoitettuja asetuksenantovaltuuksia pykälissä 6 §, 6 a–6 e §, 6 g–6 j §. Ehdotettu 6 a § sisältäisi perussäännökset tuesta ja valtioneuvostolle osoitetun asetuksenantovaltuuden antaa tarkempia säännöksiä tuen sisällöstä. Tuki perustuisi valtion talousarviossa osoitettuihin määrärahoihin. Ehdotetun 6 e §:n valtuuden nojalla tarkemmat säännökset koskisivat tuen hakemista ja tukihakemuksen sisältöä. Päätöstä ja sopimusta koskevan 6 i §:n valtuus oikeuttaisi valtioneuvoston antamaan tarkempia säännöksiä päätöksen ja sopimuksen sisällöstä. Ehdotetun 6 c §:n asetuksenantovaltuuden nojalla annettaisiin asetuksella EU:n valtion tukea koskeviin säädöksiin perustuvat tarkemmat säännökset. Ehdotetussa tukijärjestelmässä sovellettaisiin EU:n valtion tukisäädöksiä sen mukaan, kuuluuko valtion tuki EU:n yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen, EU:n maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen vai jonkin minimis –asetuksen soveltamisalaan. Tukikohtaisessa asetuksessa on perusteltua antaa siihen sovellettavan ryhmäpoikkeusasetukseen tai de minimis –asetukseen sisältyvät keskeiset vaatimukset. Ehdotetun 6 g §:n valtuus tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määräytymisen perusteista tarkoittaisi, että tukikohtainen asetus sisältäisi tukeen sovellettavat tarkemmat säännökset.

Ehdotettuihin valtuussäännöksiin perustuva asetuksenantajan toimivalta ei ole täysin rajoittamatonta. Valtioneuvoston toimivaltaa rajoittaa lakiehdotuksen säännösten lisäksi tukeen sovellettavat EU:n valtioneuvoston tukea koskevat säädökset. Perustuslakivaliokunta on arvioinut maataloustukien osalta asetuksenantovaltuuksien perustuslainmukaisuutta (PeVL 46/2001 vp, s. 2/I, PeVL 47/2001 vp, s. 2–3, PeVL 48/2001 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 46/2001 vp s. 2/1 on arvioitu maatalouselinkeinojen tukitehtävien hoitoon sovellettavan

Euroopan unionin ja kansallisten säädösten muodostaman kokonaisuuden merkitystä suhteessa valtuussäännöksiin ja valtioneuvoston toimivaltaan perustuslain 80 §:n 1 momentin valossa. Valtioneuvoston toimivaltaa rajoittavat menettelytapalain säännösten lisäksi eri tukimuotoja koskevien Euroopan yhteisön säädösten ja kansallisten lakien säännökset samoin kuin esimerkiksi eduskunnan päätökset valtion talousarvion eri tukimuotoja varten otettujen määrärahojen käyttötarkoituksista. Nämä säädökset ja päätökset muodostavat sen kokonaisuuden, jota "tarkempia" säännöksiä valtioneuvosto voi ehdotetun valtuuden nojalla antaa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 47/2001 vp s. 2—3 on myös arvioitu maa- ja puutarhatalouden kansallisiin tukiin liittyviä asetuksenantovaltuuksia sekä valtioneuvoston toimivaltaa alemmanasteisten säädösten antamisessa perustuslain 80 §:n 1 momentin näkökulmasta. Ehdotuksessa merkittävä osa tukijärjestelmän sääntelystä on ehdotettu toteutettavaksi lakia alemmanasteisilla säädöksillä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut, että valtuudet rajautuvat Euroopan yhteisön (nykyisin EU:n) lainsäädännön mukaisesti kansallisiin tukimuotoihin, minkä lisäksi niitä rajaavat ehdotetun lain säännökset ja eduskunnan päätökset valtion talousarvion otettavista määrärahoista, niiden käyttötarkoituksista ja muista talousarvion perusteluista. Perustuslakivaliokunta lausuu, että valtioneuvostolla on vanhastaan ollut talousarvion soveltamismenettelyyn liittyvää norminantovaltaa samoin kuin toimivalta antaa budjetin määrärahanormeja täydentäviä määräyksiä. Perustuslain säännöksillä lainsäädäntövallan siirtämisestä ja asetuksen antamisesta ei ole ollut tarkoitus vaikuttaa valtioneuvoston tällaiseen norminantovaltaan sitä rajoittavasti (ks. HE 1/1998 vp, s. 132/II). Valtioneuvoston toimivallasta on perustuslakiuudistuksen jälkeen lisätty yleissäännös valtion talousarviosta annettuun lakiin. Sen 7 c §:n mukaan tarkempia säännöksiä määrärahan talousarvion mukaisesta käyttämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella. Ehdotus tarkemman tukisääntelyn delegoimisesta valtioneuvoston asetuksella toteutettavaksi ei perustuslakivaliokunnan mukaan ollut edellä esitetyn perusteella ole perustuslain kannalta ongelmallinen. Perustuslakivaliokunta piti kuitenkin asianmukaisena, että valtuuksien nojalla annettavien asetusten muuta sääntelyä täsmentävä luonne ilmenee ehdotettua selvemmin itse valtuussäännösten tekstistä (esim. "Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin..."; ks. PeVL 39/2001 vp, s. 2/II). Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 48/2001 vp s. 3-4) arvioinut muun muassa maaseutuelinkeinojen ja porotalouden alan säännösten ehdotettuja asetuksenantovaltuuksia. Perustuslakivaliokunta lausuu muun muassa, että elinkeinon rahoittamista tarkoittavassa budjetti- ja osin EU-sidonnaisessa sääntely-yhteydessä valtuussäännökset ovat valiokunnan mielestä riittävän täsmällisiä. Perustuslakivaliokunta toteaa valtuutusten tulkintaa ja niiden nojalla annettavien säännösten sisältöä rajoittavan myös perustuslain 80 §:n 1 momentti.

Esitetyillä perusteilla valtuussäännösten täyttävät perustuslain täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset ja niiden on siten katsottava olevan sopusoinnussa perustuslain 80 §:n vaatimusten kanssa.

12.3 Ehdotettuihin säännöksiin liittyvät perusoikeudet

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti luonnollisia henkilöitä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan. Ehdotetussa tukijärjestelmässä tukikelpoisia olisivat luonnolliset henkilöt, yritykset ja muut yhteisöt ja julkisyhteisöt. Sen sijaan suuryritykset jäisivät EU:n valtioneuvoston sääntöjen perusteella tukikelpoisuuden ulkopuolelle.

HE 116/2020 vp

Ehdotetun tukijärjestelmän mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi asettaa tuen hakemiselle hakuajan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluisi myös tuen hakumahdollisuudesta tiedottaminen, samoin kuin menettelystä ja tuen myöntämiseen liittyvistä seikoista. Ehdotuksen mukaan tuen myöntämisen edellytykset ovat kaikille hakijoille samat. Tätä harkinnanvaraista tukea voitaisiin myöntää määrärahojen puitteissa.

Ehdotetulla sääntelyllä pyritään järjestämään kaikille yhdenvertainen ja läpinäkyvä menettely luonnon monimuotoisuutta edistävien toimenpiteiden tukemiseen. Voimavarojen rajallisuuden vuoksi tukeminen olisi kuitenkin aina harkinnanvaraista. Näistä lähtökohdista arvioiden ehdotettu sääntely täyttää myös yhdenvertaisuuden vaatimukset, kun erottelu perustuu kulloinkin käytettävissä oleviin voimavaroihin ja priorisointiin luonnon monimuotoisuuden suojelun näkökulmasta. Myös viranomaisten jakama tieto mahdollisuudesta hakea tukea edistää osaltaan yhdenvertaisuuden toteutumista.

Vastuu ympäristöstä

Perustuslain 20 § sisältää ympäristöä koskevan perusoikeussääntelyn. Pykälän 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on 2 momentin mukaan pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Pykälässä säädetään ympäristöön kohdistuvasta vastuusta (1 momentti) sekä asetetaan julkisen vallan oikeutta ympäristöön koskevat perustuslailliset velvollisuudet (2 momentti). Perustuslain 20 §:n 2 momentin on katsottu merkitsevän perustuslaillista toimeksiantoa ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon laajennetaan (HE 309/1993 vp, s. 67/I, PeVL 38/1998 vp, s. 2/I).

Ympäristöperusoikeuden oikeudellinen merkitys on sääätämisaikankohdan jälkeen merkittävästi vahvistunut. Oikeuskirjallisuudessa ja perustuslakivaliokunnan lausunnoissa (mm. PeVL 21/1996 vp ja PeVL 38/1998 vp) on omaksuttu tulkinta, jonka mukaan kyse on normatiivisesti velvoittavasta perusoikeussäännöksestä; ympäristöperusoikeussäännöksen ilmaisemat ympäristöarvot tulee ottaa huomioon kaikessa ympäristöllisesti merkityksellisessä lainsäädännössä ja lainkäytössä. Ratkaisussa (KHO 2002:86) myös korkein hallinto-oikeus totesi, että ympäristöperusoikeussäännös ohjaa osaltaan lainsoveltamista ja -tulkintaa

Ehdotetulla uudella luonnon monimuotoisuuden edistämistoimenpiteiden tukijärjestelmällä (luku 2 a) pyrittäisiin osaltaan turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja siten myös toteuttamaan perustuslain 20 §:ä. Tukijärjestelmän käyttöala riippuisi valtion talousarviossa osoitetuista määrärahoista. Nyt ehdotettavassa tukijärjestelmässä tuki voisi olla tavaroita ja palveluita, joiden hankinnasta vastaisi elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus. Hankkimalla tavaroita ja palveluita (hoito- ja kunnostustoimia) keskitetysti voidaan saavuttaa synergiaetua muun muassa käyttämällä ympäristöä vähemmän kuormittavia toimitusmuotoja tai yhteistoimituksia.

Esitys on edellä esitetyin perustein sopuoinnussa ympäristöperusoikeuden kanssa.

Oikeusturva ja hyvän hallinnon vaatimukset

Perusoikeuden lähtökohtana on yksilön oikeus omasta aloitteestaan saada asiansa käsitellyksi lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa (perustuslain 21 §). Käsitteilyn on lisäksi aina tapahduttava asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Säännöksellä on suora yhteys lainalaisuusperiaatteeseen, joka edellyttää kaikessa julkisessa toiminnassa noudatettavan tarkoin lakia.

HE 116/2020 vp

Jos etuuden tai palvelun saaminen riippuu olennaisesti viranomaisen harkinnasta ja käytettävissä olevista määrärahoista, kysymyksessä ei yleensä voi olla kiinteydeltään tai oikeussuojan tarpeeltaankaan niin vahva oikeus, että se kuuluisi perustuslain 21 §:n 1 momentin alaan (PeVL 39/2013 vp, s. 3/II, PeVL 32/2012 vp, s. 4, PeVL 63/2010 vp, s. 2, PeVL 16/2000 vp, s. 4, PeVL 12/1997 vp, s. 1). Tästä syystä lakiehdotusta ei ole arvioitu perustuslain 21 §:n 1 momentin valossa. Sen sijaan merkitystä on perustuslain 21 §:n 2 momentilla, jossa luetellaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon tärkeimmät osa-alueet, joita ovat muun muassa vaatimus päätöksen perustelemisesta (PeVL 27/2012 vp, s. 2, PeVL 10/2012 vp, s. 5—6, PeVL 10/2011 vp, s. 2, PeVL 48/2006 vp, s. 5, PeVL 10/2006 vp, s. 3, PeVL 4/2004 vp, s. 8—9, PeVL 46/2002 vp, s. 8, PeVL 12/2002 vp, s. 6) sekä oikeus hakea muutosta (PeVL 27/2013 vp, s. 4/II).

Ehdotetun 6 i §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekisi tuesta päätöksen. (Päätös tehtäisiin myös 6 h §:ssä tarkoitettuun tukihakemuksen peruuttamisilmoitukseen.) Myönteisen tukipäätöksen sisällöstä säädettäisiin myös 6 i §:ssä. Päätöksen perusteluvollisuus sisältyy hallintolain 45 §:ään. Päätökseen liitettäisiin tarvittava muutoksenhakuohjaus hallintolain 7 luvun säännösten perusteella (46—47 §).

Ehdotuksen 6 h §:n perusteella tuen hakijalla olisi oikeus edellytysten täytyessä peruuttaa hakemuksensa tai maanomistajan suostumuksensa. Ehdotus sisältää myös ylivoimaista estettä ja poikkeuksellista tukemisen estävää olosuhdetta koskevaa sääntelyä, jolloin tuen hakija voisi peruuttaa hakemuksensa myöhemmin kuin muussa tapauksessa.

Ehdotuksen mukaan (6 l §) oikeussuojakeinoina olisivat ensin oikaisuvaatimus (1 mom.), josta säädetään hallintolaissa. Oikaisuvaatimukseen tehdystä päätöksestä voisi valittaa hallintotuo-
mioistuimeen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain perusteella. Pykälä sisältäisi informatiiviset viittaukset sekä hallintolakiin että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin.

Esitetyillä perusteilla esityksen on katsottava olevan sopusoinnussa myös perustuslain oikeusturvanäkökohtien sekä hyvän hallinnon perusteiden kanssa.

Edellä esitetyn perusteella ehdotus laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1587/2009, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a luku seuraavasti:

6 §

Luonnonsuojelun hallinto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on edistää ja valvoa luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii lisäksi 1 a luvun mukaisena tukiviranomaisena ja ohjaa, valvoo ja edistää tuen toimeenpanoa ja soveltamista.

1 a luku

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

6 a §

Tuki

Tässä laissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen sekä luontotyyppien ja luonnon- tai kulttuurimaiseman ennallistamista, kunnostusta ja hoitoa edistäviin toimenpiteisiin voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea valtion talousarviossa vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Tuki koostuu tavaroista ja palveluista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea hakemuksesta tai maanomistajan kirjallisella suostumuksella. Jos tuki edistää tuen saajan taloudellista toimintaa, se voidaan myöntää ainoastaan hakemuksen perusteella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen sisällöstä.

6 b §

Tuen järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus järjestää tuen hankinnan ja sen luovuttamisen tuen saajalle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu tukemisen suunnittelu, tuen hankinnan valmistelu, hankintapäätöksen ja -sopimuksen tekeminen sekä hankinnan ja tuen luovuttamisen järjestäminen tukipäätökseen perustuen sekä muut tukemisen edellyttämät järjestämistehtävät.

Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016).

6 c §

Euroopan unionin lainsäädännön soveltaminen

Siltä osin kuin tuki kohdistuu yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, myönnettävästä tuesta säädetään lisäksi valtiontukea koskevissa Euroopan unionin säädöksissä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tarkoitettua valtiontukea koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisen tuen myöntämisestä, myöntämisen edellytyksistä, rajoituksista, käytöstä ja tuen saajan velvollisuuksista sekä tukiehdoista.

6 d §

Tuen hakija ja suostumuksen antaja

Tukea voivat hakea ja suostumuksen tuen myöntämiseen antaa luonnolliset henkilöt, yritykset, muut yhteisöt taikka julkisyhteisöt lukuun ottamatta valtiota.

6 e §

Tuen hakeminen ja suostumuksen antaminen

Tukea on haettava kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta tai maanomistajan on annettava siihen kirjallinen suostumus ennen tuettavan toimen aloittamista. Tukea ei voi myöntää ennen kuin samaan toimeen myönnetyn tuen vaikutusaika on päättynyt.

Tukihakemuksen on sisällettävä tiedot:

- 1) hakijasta;
- 2) hankkeesta tai toimenpiteestä, johon tukea haetaan;
- 3) tukikelpoisista kustannuksista ja niiden laskentaperusteista;
- 4) hankkeeseen tai toimenpiteeseen saadun muun julkisen rahoituksen muodosta ja määrästä;
- 5) hankkeesta tai toimenpiteestä tässä laissa tarkoitetuille lajeille, luontotyypeille taikka luonnon- tai kulttuurimaisemille koituvista hyödyistä.

Jos tukea myönnetään maanomistajan kirjallisen suostumuksen nojalla, on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen varmistettava, että sillä on 2 momentissa tarkoitettut tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukihakemuksen sisällöstä.

6 f §

Hakuaika ja tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa tuen hakemiselle hakuajan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tiedotettava mahdollisuudesta hakea tukea, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen myöntämisen edellytyksistä ja ehdoista.

HE 116/2020 vp

6 g §

Tuen myöntämisen edellytykset

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuki kokonaisuutena arvioiden edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua koskevien tavoitteiden saavuttamista eikä samaan toimenpiteeseen ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.

Tuki voi kattaa kustannukset osaksi tai kokonaan. Myönnettävän tuen laskentaperusteena on tavaran tai palvelun arvonlisäverollinen myyntihinta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuskelle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määräytymisen perusteista.

6 h §

Tukihakemuksen tai suostumuksen peruuttaminen

Tuen hakija voi peruuttaa hakemuksen tai maanomistaja tuen myöntämiseen annetun suostumuksen kokonaan tai osittain tukipäätöksen tiedoksi saamiseen saakka. Hakijan tai maanomistajan on viivytyksettä ilmoitettava peruuttamisesta kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuskelle.

Hakemuksen tai suostumuksen voi kuitenkin peruuttaa tukipäätöksen tiedoksi saamisen jälkeen, jos kyse on ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta tukemisen estävästä luonnonolosuhteesta. Peruutus on tehtävä välittömästi, kun ylivoimainen este tai poikkeuksellinen luonnonolosuhde on tullut tuen saajan tietoon.

6 i §

Päätös ja sopimus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee kirjallisen päätöksen tuesta. Päätös on tehtävä myös 6 h §:ssä tarkoitettussa tuen peruutusta koskevassa asiassa.

Myönteisen tukipäätöksen on sisällettävä tuen enimmäismäärä, tuen rahallinen arvo, tuen ehdot sekä tuen myöntämisen perusteet, tuen keskeyttämisen ja takaisinperinnän sekä tuen käytön valvonnan perusteet.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tehdä tuensaajan kanssa sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimuksen on tarvittaessa sisällettävä määräykset sopijapuolten tehtävistä ja vastuista tukemisessa sekä noudatettavasta menettelystä ja muista tukemisen käytännön toteuttamisen yksityiskohdista.

Jos tuki myönnetään maanomistajan suostumuksen perusteella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei saa antaa myönteistä päätöstä ennen kuin toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista on tehty sopimus maanomistajan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksen ja sopimuksen sisällöstä.

6 j §

Tuen keskeyttäminen ja takaisinperintä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksellään keskeytettävä tukeminen, jos 1) on ilmeistä, että:

HE 116/2020 vp

a) tuen saaja on jättänyt ilmoittamatta tai antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon ja tämä on olennaisesti vaikuttanut tuen saantiin, määrään tai ehtoihin;

b) tuen saaja käyttää tukea olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin tuki on myönnetty;

c) tuen saaja muutoin olennaisesti rikkoo tuen ehtoja;

2) asianomaiseen tukeen sovellettavat Euroopan unionin valtiontukisäännöt tätä edellyttävät.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksellään määrättävä jo luovutettu tuki tai sen arvo kokonaan tai osittain perittäväksi takaisin 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetuilla perusteilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi olla perimättä tukea tai sen osaa takaisin, jos tuen saaja on oikaissut 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun menettelynsä ja tuen tavoitteiden saavuttaminen ei ole vaarantunut.

6 k §

Korko ja viivästyskorko

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on sisällytettävä takaisin perittävälle määrälle tuen myöntämispäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

6 l §

Kirjanpito

Tuen saajan on pidettävä hankkeesta kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että tuen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista. Tuen saajan on säilytettävä kaikki tuettavan hankkeen toteuttamiseen liittyvät tositteet kirjanpitolain mukaisesti.

6 m §

Muutoksenhaku tukea koskevaan päätökseen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän luvun mukaiseen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

HE 116/2020 vp

Helsingissä 27.8.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen

Laki

luonnonsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonsuojelulain (1096/1996) 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa
1587/2009, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a luku seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Luonnonsuojelun hallinto

Luonnonsuojelun hallinto

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on edistää ja valvoa luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtävänä on edistää ja valvoa luonnon- ja maisemansuojelua alueellaan. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimii lisäksi 1 a luvun mukaisena tukiviranomaisena ja ohjaa, valvoo ja edistää tuen toimeenpanoa ja soveltamista.*

1 a luku

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

6 a §

Tuki

Tässä laissa tarkoitettujen lajien elinympäristöjen sekä luontotyyppien ja luonnon- tai kulttuurimaiseman ennallistamista, kunnostusta ja hoitoa edistäviin toimenpiteisiin voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea valtion talousarviossa vahvistetun enimmäismäärän rajoissa. Tuki koostuu tavaroista ja palveluista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää tukea hakemuksesta tai maanomistajan kirjallisella suostumuksella. Jos tuki edistää tuen saajan taloudellista toimintaa, se voidaan myöntää ainoastaan hakemuksen perusteella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen sisällöstä.

6 b §

Tuen järjestäminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus järjestää tuen hankinnan ja sen luovuttamisen tuen saajalle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu tukemisen suunnittelu, tuen hankinnan valmistelu, hankintapäätöksen ja -sopimuksen tekeminen sekä hankinnan ja tuen luovuttamisen järjestäminen tukipäätökseen perustuen sekä muut tukemisen edellyttämät järjestämistehtävät.

Tavaroiden ja palvelujen hankinnasta säädetään julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016).

6 c §

Euroopan unionin lainsäädännön soveltaminen

Siltä osin kuin tuki kohdistuu yrityksen tai muun yhteisön taloudelliseen toimintaan, myönnettävästä tuesta säädetään lisäksi valtiontukea koskevissa Euroopan unionin säädöksissä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luonnon monimuotoisuuden suojeluun ja hoitoon tarkoitettua valtiontukea koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisen tuen myöntämisestä, myöntämisen edellytyksistä, rajoituksista, käytöstä ja tuen saajan velvollisuuksista sekä tukiedoista.

6 d §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tuen hakija ja suostumuksen antaja

Tukea voivat hakea ja suostumuksen tuen myöntämiseen antaa luonnolliset henkilöt, yritykset, muut yhteisöt taikka julkisyhteisöt lukuun ottamatta valtiota.

Mitä edellä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös kirjallisen suostumuksen antajaan.

6 e §

Tuen hakeminen ja suostumuksen antaminen

Tukea on haettava kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta tai maanomistajan on annettava siihen kirjallinen suostumus ennen tuettavan toimen aloittamista. Tukea ei voi myöntää ennen kuin samaan toimeen myönnetyn tuen vaikutusaika on päättynyt.

Tukihakemuksen on sisällettävä tiedot:

- 1) hakijasta;*
- 2) hankkeesta tai toimenpiteestä, johon tukea haetaan;*
- 3) tukikelpoisista kustannuksista ja niiden las-
kentaperusteista;*
- 4) hankkeeseen tai toimenpiteeseen saadun
muun julkisen rahoituksen muodosta ja mää-
rystä;*
- 5) hankkeesta tai toimenpiteestä tässä laissa
tarkoitetuille lajeille, luontotyypeille taikka
luonnon- tai kulttuurimaisemille koituvista
hyödyistä.*

Jos tukea myönnetään maanomistajan kirjallisen suostumuksen nojalla, on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen varmistettava, että sillä on 2 momentissa tarkoitetut tiedot.

*Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukihakemuksen sisäl-
löstä.*

6 f §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Hakuaika ja tiedottaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi asettaa tuen hakemiselle hakuajan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tiedotettava mahdollisuudesta hakea tukea, hakemisessa noudatettavasta menettelystä sekä tuen myöntämisen edellytyksistä ja ehdoista.

6 g §

Tuen myöntämisen edellytykset

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuki kokonaisuutena arvioiden edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua koskevien tavoitteiden saavuttamista eikä samaan toimintapiteeseen ole myönnetty muuta julkista rahoitusta.

Tuki voi kattaa kustannukset osaksi tai kokonaan. Myönnettävän tuen laskentaperusteena on tavaran ja palvelun arvonlisäverollinen myyntihinta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja tuen määrästä sekä tuen määräytymisen perusteista.

6 h §

Tukihakemuksen tai suostumuksen peruuttaminen

Tuen hakija voi peruuttaa hakemuksen tai maanomistaja tuen myöntämiseen annetun suostumuksen kokonaan tai osittain tukipäätöksen tiedoksi saamiseen saakka. Hakijan tai suostumuksen antajan on viivytyksettä ilmoitettava peruuttamisesta kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Hakemuksen tai suostumuksen voi kuitenkin peruuttaa tukipäätöksen tiedoksi saamisen jälkeen, jos kyse on ylivoimaisesta esteestä tai muusta poikkeuksellisesta tukemisen estävästä luonnonolosuhteesta. Peruutus on tehtävä välittömästi, kun ylivoimainen este tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

poikkeuksellinen luonnonolosuhde on tullut tuen saajan tietoon.

6 i §

Päätös ja sopimus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee kirjallisen päätöksen tuesta. Päätös on tehtävä myös 6 h §:ssä tarkoitetussa tuen peruuttamista koskevassa asiassa.

Myönteisen tukipäätöksen on sisällettävä tuen enimmäismäärä, tuen rahallinen arvo, tuen ehdot sekä tuen myöntämisen perusteet, tuen keskeyttämisen ja takaisinperinnän sekä tuen käytön valvonnan perusteet.

Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi tehdä tuensaajan kanssa sopimuksen toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista. Sopimuksen on tarvittaessa sisällettävä määräykset sopijapuolten tehtävistä ja vastuista tukemisessa sekä noudatettavasta menettelystä ja muista tukemisen käytännön toteuttamisen yksityiskohdista.

Jos tuki myönnetään maanomistajan suostumuksen perusteella, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ei saa antaa myönteistä päätöstä ennen kuin toimen toteuttamisen ja tuen luovuttamisen yksityiskohdista on tehty sopimus maanomistajan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen välillä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tukipäätöksen ja sopimuksen sisällöstä.

6 j §

Tuen keskeyttäminen ja takaisinperintä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksellään keskeytettävä tukeminen, jos

1) on ilmeistä, että:

a) tuen saaja on jättänyt ilmoittamatta tai antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon ja tämä on olennaisesti vaikuttanut tuen saantiin, määrään tai ehtoihin;

b) tuen saaja käyttää tukea olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin mihin tuki on myönnetty;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

c) tuen saaja muutoin olennaisesti rikkoo tuen ehtoja;

2) asianomaiseen tukeen sovellettavat Euroopan unionin valtiontukisäännöt tätä edellyttävät.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on päätöksellään määrättävä jo luovutettu tuki tai sen arvo kokonaan tai osittain perittäväksi takaisin 1 momentin 1 tai 2 kohdissa tarkoitetuilla perusteilla. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi olla perimättä tukea tai sen osaa takaisin, jos tuen saaja on oikaissut edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun menettelynsä ja tuen tavoitteiden saavuttaminen ei ole vaarantunut.

6 k §

Korko ja viivästyskorko

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on sisällytettävä takaisin perittävälle määrälle tuen myöntämispäivästä korkolain (633/1982) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan.

6 l §

Kirjanpito

Tuen saajan on pidettävä hankkeesta kirjanpitolain (1336/1997) mukaista kirjanpitoa erillisellä kustannuspaikalla tai muulla tavalla siten, että tuen käytön valvonta on vaikeudetta mahdollista. Tuen saajan on säilytettävä kaikki tuettavan hankkeen toteuttamiseen liittyvät tositteet kirjanpitolain mukaisesti.

HE 116/2020 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 m §

Muutoksenhaku tukea koskevaan päätökseen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tämän luvun mukaiseen päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003).

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20